

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นับตั้งแต่ประเทศไทยได้ประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2503 เป็นต้นมา ปรากฏว่านักการศึกษาหลายท่านได้พยายามที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการศึกษามาหลายครั้งแล้ว ทั้งนี้ก็เนื่องมาจาก สภาพสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และวิทยาการที่เจริญก้าวหน้าไปอย่างไม่หยุดยั้ง จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงนั้น จากรายงานการศึกษาคนคว้าวินิจฉัยสภาพปัญหาในปัจจุบันและแนวทางการพัฒนาการศึกษา ตามโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา พ.ศ. 2525-2534 ของสำนักงาน คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2525-2534:3) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงแผนการศึกษาแห่งชาติ และการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรประถมศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของความพยายามของฝ่ายการศึกษาที่จะตอบสนองความต้องการและการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ แต่ขณะเดียวกันผลกระทบที่มีต่อการศึกษานั้นก็มีอยู่เป็นอันมาก แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520 ซึ่งเปลี่ยนระบบการศึกษา จาก 7:3:2 มาเป็น 6:3:3 ก็นับว่าหลักสูตรซึ่งเปลี่ยนแปลงแนวความคิดจากรูปเดิม มาเป็นกลุ่มประสบการณ์กึ่งชีวิต อันเป็นความพยายามที่จะตอบสนองความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมทั้งสิ้น แต่ก็ได้ทำให้เกิดปัญหาอย่างมาก ทั้งในด้านการบริหาร การศึกษา การนิเทศการศึกษา การเรียนการสอน และการวัดผลการศึกษา เป็นต้น ปัญหาทั้งหมดนี้ มีทั้งปัญหาเก่าที่ยังมิได้รับการแก้ไข และปัญหาใหม่ซึ่งเกิดจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว จะส่งผลกระทบต่อคุณภาพของประถมศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

จากการศึกษาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาทางการประถมศึกษาพบว่า ยังมีปัญหาอื่น ๆ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันอีกมาก และนับวันก็จะมี ความรุนแรงยิ่งขึ้น รัฐบาลจึงจำเป็นต้องหาทางแก้ไขโดยการแสวงหาวิธีการที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพมาแก้ไข คณะกรรมการการวางพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา ได้เสนอการเปลี่ยนแปลงวิธีการเรียน

การสอนหลายประการ ที่สำคัญประการหนึ่งคือ การใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาช่วยแก้ปัญหา (2518:136) นอกจากนั้น รัวี ภาวิไล (2518:172) ได้เสนอแนวคิดไว้ว่า การจัดการศึกษาเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ดังกล่าว รัฐบาลจะต้องระดมสรรพทรัพยากรเท่าที่จะหาได้นำมาใช้ และจะต้องหาวิธีจัดให้เกิดผลประโยชน์สูงสุด การที่จะกระทำเช่นนั้นได้ ก็เป็นการสมควรที่จะต้องนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาเข้ามาใช้ ทั้งนี้จำเป็นต้องเลือกสรรเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของการศึกษาของเราเอง จึงจะได้รับประโยชน์อันพึงประสงค์

ในนโยบายและแผนพัฒนาเด็กระยะยาว ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการนำเทคโนโลยีต่าง ๆ มาใช้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และในเอกสารฉบับเดียวกันนี้ ได้ยกตัวอย่างเทคโนโลยีที่ใช้เพื่อให้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดเกิดประโยชน์สูงสุด คือ ให้เด็กได้เรียนรู้เนื้อหาสาระพื้นฐานอย่างครบถ้วนเท่าที่จะทำได้ (การศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา 2525-2534:30) และจากการรายงานผลการค้นคว้าในการแก้ปัญหาทางการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พบว่าถ้าไม่ส่งเสริมให้มีการปรับปรุงการศึกษา โดยการแสวงหานวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้แล้ว อนาคตของการศึกษาจะคู่มืคมทั้งในด้านการขยายปริมาณและการปฏิรูปคุณภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2522:11) ดังกล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่า นวัตกรรมทางการศึกษาได้เข้ามามีบทบาทอย่างมากในการจัดการศึกษา นับตั้งแต่มีการปฏิรูปการศึกษาเป็นต้นมาจนถึงมีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร ซึ่ง วิภา วโรตมะวิชัย (2521:45) ได้กล่าวไว้ว่า "หลักสูตรใหม่ซึ่งพยายามเปลี่ยนแปลงเนื้อหาและวิธีสอนของครู โดยเฉพาะวิธีสอนโดยการเปลี่ยนจากการที่ครูเป็นผู้ให้ความรู้เพียงอย่างเดียว มาเป็นผู้จัดประสบการณ์เรียนรู้ให้ทั้งเด็ก และให้เด็กเรียนรู้ด้วยตนเอง การที่จะสอนให้เด็กมีความรู้ความสามารถ รู้จักกลวิธีและทักษะ จำเป็นอย่างยิ่งที่ครูจะต้องรู้จักนำนวัตกรรมมาใช้ในการเรียนการสอน เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จ" สมิตร์ คุณานุกร (2523:241) และ Edward W. Weidner, and Robert H. Maier (1975:69-76) มีความเห็นตรงกันว่า การที่จะนำนวัตกรรมทางการศึกษามาใช้ให้โดยผลดีนั้น ต้องกระทำให้สอดคล้องและทันต่อการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารและผู้นำทางวิชาการของสถาบันนั้น ๆ ต้องมีส่วนร่วมให้การสนับสนุนส่งเสริมการใช้นวัตกรรมนั้น ๆ

ในการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษาที่ผ่านมา ปรากฏว่าการติดตามผลและสรุปผลการจัดการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้พบปัญหาเกี่ยวกับค่านิยมทางการศึกษาในชั้นประถมศึกษาหลายประการคือ (คณะกรรมการการศึกษานแห่งชาติ ม.ป.ป. : 48-49)

1. มีความแตกต่างกันในค่านิยมทางการศึกษาของโรงเรียนที่อยู่ในเมืองกับที่อยู่ในชนบท โรงเรียนขนาดใหญ่กับโรงเรียนขนาดเล็กและในระหว่างโรงเรียนที่อยู่ต่างสังกัด
2. อคติการตกชั้นของนักเรียนยังมีอยู่สูง ทำให้เกิดความสูญเปล่าทางการศึกษาและทางค่านิยมเศรษฐกิจ
3. การอบรมครู เพื่อให้สามารถดำเนินการสอนตามหลักสูตร พ.ศ. 2521 ได้อย่างมีประสิทธิภาพยังทำได้ไม่เต็มที่และไม่ทั่วถึง จึงไม่สามารถสร้างพฤติกรรมอันพึงประสงค์ของครูตามแนวของหลักสูตรนี้ได้
4. การตรวจเยี่ยมและการนิเทศโรงเรียนทำได้ไม่ทั่วถึง ซึ่งมีผลทำให้โรงเรียนขาดความกระตือรือร้นในการดำเนินงาน ทำให้คุณภาพการเรียนการสอนยังไม่ดีเท่าที่ควร

จากสภาพปัญหาดังกล่าว จึงได้มีการกำหนดนโยบายการจัดการศึกษาให้เร่งปรับปรุงคุณภาพของการศึกษาให้ทัดเทียมกัน โดยปฏิรูปการบริหารและการเรียนการสอน โดยเฉพาะการพัฒนาสื่อการเรียนแบบต่าง ๆ โดยอาศัยนวัตกรรมและเทคโนโลยีเข้ามาช่วย รวมทั้งการปรับปรุงการนิเทศการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเป็นไปอย่างทั่วถึง (คณะกรรมการการศึกษานแห่งชาติ ม.ป.ป. : 50) ในการดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าว การนิเทศการศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดโครงสร้างของระบบการนิเทศการศึกษาไว้เป็น 3 ระดับ คือ

1. หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
  2. หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหรือกรุงเทพมหานคร
  3. งานนิเทศการศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอหรือกิ่งอำเภอ
- (เจริญศักดิ์ ศักดิ์แก้ว และสุชน ชาติเครือ 2524:122)

ในการดำเนินการนิเทศการศึกษาเพื่อให้ตรงตามเป้าหมายนั้น สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ใ้มอบให้หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กำหนดแนวทางปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์แต่ละระดับไว้เพื่อจะไ้ปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน สำหรับแนวปฏิบัติตามหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ประจำสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ นั้นมีสาระสำคัญดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2525:2-7 อักษรย่อ)

1. ร่วมมือกับโรงเรียนและกลุ่มโรงเรียนในการวางแผนและดำเนินการนิเทศแนะนำ แก้ไข ปรับปรุงและติดตามผลการปฏิบัติงานกลุ่มโรงเรียนให้บังเกิดผลตามมาตรฐานทางวิชาการและงานศึกษาค้นคว้าโครงการสนับสนุนส่งเสริมกิจกรรมพิเศษ ในเรื่อง อนามัย-โรงเรียน สุขศึกษา ลูกเสือ ยุวกาชาด เนตรนารี กีฬา จริยธรรม วัฒนธรรม และอื่น ๆ
2. เป็นวิทยากรการประชุมอบรม สัมมนาทางวิชาการตามความต้องการของโรงเรียนและกลุ่มโรงเรียน
3. ส่งเสริมให้โรงเรียนและกลุ่มโรงเรียนนิเทศการศึกษาได้
4. ส่งเสริม ทดลอง ค้นคว้า เกี่ยวกับการเรียนการสอน และการใช้วัฏกรรมทางการศึกษา
5. ประสานงานวิชาการระหว่างโรงเรียนและกลุ่มโรงเรียนทุกจังหวัด/กรุงเทพมหานคร
6. ร่วมมือในการวิจัย และส่งเสริมการนำผลการวิจัยไปใช้ในโรงเรียน
7. ปฏิบัติงานวิชาการอื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมายจากหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ ฯลฯ

จะเห็นได้ว่าในระเบียบการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์อำเภอ/กิ่งอำเภอ ได้เน้นถึงการนิเทศให้คำปรึกษาแนะนำ การศึกษาค้นคว้าทางด้านการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอนและการนำวัฏกรรมทางการศึกษาเข้ามาใช้ แม้ว่าจะมีแนวระเบียบปฏิบัติงานซึ่งกำหนดแนวทางปฏิบัติไว้อย่างชัดเจนแล้วก็ตาม แต่การนิเทศการศึกษาก็ยังคงกระทำไ้ไม่ทั่วถึง เพราะจำนวนศึกษานิเทศก์ไม่สอดคล้องกับจำนวนโรงเรียน และศึกษานิเทศก์ยังใหม่ ขาดประสบการณ์ในการนิเทศ ทำให้การนิเทศการศึกษาที่จะช่วยปรับปรุง การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 ไม่ไ้ผลเท่าที่ควร (สำนักงาน-

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2525: อิศำเนา) ดังนั้น เพื่อให้การนิเทศการ-
ศึกษาสามารถกระทำได้อย่างกว้างขวาง สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
จึงได้กำหนดแนวปฏิบัติว่าด้วยครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาขึ้น เพื่อให้การทำงาน
ได้ประสานสัมพันธ์กับศึกษานิเทศก์อำเภอ โดยมีสาระสำคัญในแนวปฏิบัติดังนี้ (แนวปฏิบัติ
ว่าด้วยครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา 2525: อิศำเนา)

1. ปฏิบัติการสอนให้เป็นแบบอย่างแก่ครูในโรงเรียนและกลุ่มโรงเรียน
2. ช่วยเหลือผู้บริหารโรงเรียนสายวิชาการ เพื่อเป็นตัวอย่างในด้านการ-
เรียนการสอนแก่ครูภายในกลุ่มโรงเรียน
3. ช่วยเหลือปรับปรุงงานวิชาการในกลุ่มโรงเรียน และประสานงานวิชาการ
กับศึกษานิเทศก์อำเภอ/กิ่งอำเภอ

เพื่อเป็นการตอบสนองแนวปฏิบัติงานดังกล่าวให้ดำเนินไปอย่างไต่ผล สำนักงาน
คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จึงจัดให้มีโครงการอบรมครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน
ขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะให้ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนสามารถชี้แจง แนะนำ ช่วยเหลือ
สาธิต และแก้ปัญหาการสอนตามหลักสูตรใหม่ให้แก่ครูในกลุ่มโรงเรียนเดียวกันได้ โดยให้
มีการนิเทศการศึกษาอย่างใกล้ชิดและทั่วถึง ซึ่งสอดคล้องกับปัญหาที่เกิดขึ้น (คู่มือบริหาร
โครงการพัฒนา ประจำปีงบประมาณ 2525 เอกสารประชุมคณะกรรมการการประถมศึกษา
แห่งชาติ ครั้งที่ 11/2525 วันที่ 27 กันยายน 2525 อิศำเนา)

จากการกำหนดแนวปฏิบัติและการวางวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมครูวิชาการ
กลุ่มโรงเรียนนี้ จะเห็นได้ชัดว่ามีความแตกต่างกันในการกำหนดขอบเขตการปฏิบัติงานของ
ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน คือ ในแนวปฏิบัติว่าด้วยครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน ได้กำหนด
หน้าที่ของครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนไว้ในลักษณะการปฏิบัติการสอนเพื่อเป็นแบบอย่างแก่
โรงเรียนในกลุ่มในด้านการให้ความร่วมมือ ประสานงานกับบุคลากรทางการนิเทศอื่น ๆ
ในการพัฒนางานด้านวิชาการ สืบเนื่องมาจากโครงการพัฒนาการศึกษา มีการกำหนด
บทบาทของครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนไว้อย่างกว้างขวาง คือ ให้มีการปฏิบัติต่อครูในลักษณะ
ของผู้นิเทศคนหนึ่ง นอกเหนือจากการปฏิบัติงานให้เป็นแบบอย่างที่ดี และร่วมมือประสาน
งานกับบุคลากรทางการนิเทศอื่น ๆ ยังมีการกำหนดแนวทางปฏิบัติตามโครงการดังกล่าว

ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน ตามหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 ที่ผ่านมา

เนื่องจากบทบาทของศึกษานิเทศก์อำเภอ/กิ่งอำเภอ และครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนนั้น มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดกับครูผู้ปฏิบัติการมาก และเป็นผู้นำทางวิชาการด้วย ผู้วิจัยได้พิจารณาแล้วเห็นว่า บุคคลเหล่านี้เป็นผู้มีอิทธิพลที่สำคัญต่อกลุ่มโรงเรียน และเป็นบุคคลหลักในการเผยแพร่นวัตกรรมทางการศึกษาให้กับกลุ่มโรงเรียน น่าจะศึกษาถึงระดับการยอมรับนวัตกรรมของบุคคลที่เป็นหลักก่อน เพื่อเป็นแนวทางอันจะนำไปสู่การปรับปรุงการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์อำเภอและครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

จากการศึกษาของผู้วิจัย พบว่า ในเขตการศึกษา 3 ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศมาเลเซีย และเป็นเขตชายแดน ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม ใช้ภาษามลายูปนกับภาษาไทย และชนบางกลุ่มไม่ใช้ภาษาไทยเลย อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากข้อบังคับของศาสนาอิสลาม ซึ่งมีอิทธิพลต่อวิถีการดำเนินชีวิตของชาวไทย ที่นับถือศาสนาอิสลามเป็นอย่างมาก การประพฤติกฎปฏิบัติของชาวไทยอิสลาม จึงอยู่ในขอบเขตของขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมอย่างเคร่งครัด เปลี่ยนแปลงได้ยาก จึงทำให้ชาวไทยอิสลามมีวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี พื้นฐานทางครอบครัว ที่กำหนดมาจากวัฒนธรรมของมลายู และบทบัญญัติของศาสนาอิสลาม (เอกสารประกอบการบรรยายสรุป จังหวัดนราธิวาส 2518:36 อักสำเนา) นอกจากนี้ ในเขตการศึกษา 3 ยังเป็นศูนย์กลางของภาคใต้ และเป็นศูนย์กลางของแหล่งวิทยาการหลายแห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ-สงขลา วิทยาลัยครูสงขลา วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช วิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานี วิทยาลัยพลศึกษาชุมพร วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา และวิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้ ซึ่งสถาบันเหล่านี้ทำหน้าที่ผลิตครูและคิดค้นประดิษฐ์สิ่งใหม่ ๆ ทางการศึกษา รวมทั้งเป็นแหล่งเผยแพร่นวัตกรรมทางการศึกษาค้นคว้า นอกจากนี้ผู้วิจัยยังตระหนักถึงสถานภาพทั่วไปในสังคมอันจะมีผลต่อระดับการยอมรับนวัตกรรมนั้นด้วย ตัวอย่างเหล่านี้ ได้แก่ ภาษาถิ่น ศาสนา สถานภาพทางเศรษฐกิจ วุฒิต่างทางการศึกษา ระยะเวลาในการทำงาน ขนาดของกลุ่มโรงเรียนและการคมนาคมกับเขตการศึกษาอื่น ๆ ตัวอย่างเหล่านี้จะทำให้ผู้วิจัยได้ทราบถึงสาเหตุของความแตกต่างหรือไม่แตกต่างของระดับการยอมรับนวัตกรรมระหว่างเขตการศึกษา 3 กับเขตการศึกษาอื่น

ซึ่งเป็นการศึกษาความเชื่อของ Cronback (1975) และ C. Geetz (1973) และงานวิจัยของสล่าลี ทองชิว และคณะ (2526) ที่ว่า ถ้าต้องการจะศึกษาถึงลักษณะการยอมรับนวัตกรรมของสังคมหนึ่งแล้วเปรียบเทียบกับอีกสังคมหนึ่ง จะต้องศึกษาถึงตัวแปรดังกล่าวข้างต้น เป็นสำคัญ (สล่าลี ทองชิว 2526:60)

จากสภาพปัญหาและความเป็นมาดังกล่าว การศึกษาถึงระดับการยอมรับนวัตกรรมทางการศึกษาของศึกษานิเทศก์อำเภอ และครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนในเขตการศึกษา 3 นั้น ยังไม่มีผู้สนใจทำการศึกษาวิจัยเรื่องนี้มาก่อน เป็นการสนับสนุนความต้องการของหน่วยงานที่จะไต่ถามถึงปัจจัยในการสื่อสารที่มีผลทำให้เกิดการยอมรับหรืออุปสรรคต่อการยอมรับนวัตกรรม เพื่อเป็นข้อมูลประกอบในการนำนวัตกรรมทางการศึกษามาเผยแพร่หรือทดลองใช้ หรือปรับปรุงให้เหมาะสมกับหน่วยงาน อันเป็นแนวทางปฏิบัติที่จะได้แก้ไขข้อบกพร่องในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นประโยชน์ต่อวงการศึกษาคือไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการยอมรับนวัตกรรมทางการศึกษา ของศึกษานิเทศก์อำเภอ และครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน ในเขตการศึกษา 3
2. เพื่อศึกษาความแตกต่างของการยอมรับนวัตกรรมทางการศึกษาของครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน ที่อยู่ในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ในเขตการศึกษา 3
3. เพื่อศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับตัวแปรด้าน ภาษาถิ่น ศาสนา สถานภาพทางเศรษฐกิจ วุฒิทางการศึกษา และระยะเวลาในการทำงาน ในแต่ละระดับชั้นของการยอมรับนวัตกรรมทางการศึกษาของศึกษานิเทศก์อำเภอ และครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน ในเขตการศึกษา 3

สมมติฐานของการวิจัย

ระดับการยอมรับนวัตกรรมทางการศึกษา ของครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนที่อยู่ในกลุ่มโรงเรียนขนาดต่างกัน มีความแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือศึกษานิเทศก์อำเภอและครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนในเขตการศึกษา 3 เท่านั้น
2. นวัตกรรมทางการศึกษาซึ่งผู้วิจัยศึกษาในการวิจัยนี้ เป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่มีการเผยแพร่เข้ามาในประเทศไทยในช่วงระยะเวลา 50 ปีที่ผ่านมา มีขอบเขตที่จะศึกษา 5 ด้าน โดยแต่ละด้านประกอบด้วยนวัตกรรมต่าง ๆ ดังนี้ คือ นวัตกรรมด้านหลักสูตรมี 3 นวัตกรรม นวัตกรรมด้านการเรียนการสอนมี 15 นวัตกรรม นวัตกรรมด้านการวัดผลและประเมินผลมี 7 นวัตกรรม นวัตกรรมด้านการบริหารและบริหารมี 12 นวัตกรรม
3. ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาตัวแปร 5 ตัวแปรเท่านั้น คือ ภาษาถิ่น ศาสนา วุฒิทางการศึกษา ระยะเวลาในการทำงาน และฐานะทางเศรษฐกิจของศึกษานิเทศก์อำเภอและครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนในเขตการศึกษา 3

ข้อตกลงเบื้องต้นของการวิจัย

1. แบบวัดระดับการยอมรับนวัตกรรมทางการศึกษา ของศึกษานิเทศก์อำเภอและครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนในเขตการศึกษา 3 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนี้สามารถบ่งชี้ระดับการยอมรับนวัตกรรมทางการศึกษาได้
2. แบบสอบถามรายละเอียดเกี่ยวกับสถานภาพของตัวแปรทางด้าน ภาษาถิ่น ศาสนา วุฒิทางการศึกษา ระยะเวลาในการทำงาน และสถานภาพทางเศรษฐกิจ ของศึกษานิเทศก์อำเภอและครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนในเขตการศึกษา 3 สามารถบ่งชี้สภาพของตัวแปรในค่านัดกล่าวในเขตการศึกษานี้ได้
3. แบบวัดระดับการยอมรับนวัตกรรมทางการศึกษาที่ศึกษานิเทศก์อำเภอและครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนในเขตการศึกษา 3 เป็นผู้ตอบนั้น ผู้วิจัยถือว่าได้ตอบความเป็นจริง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบระดับการยอมรับนวัตกรรมทางการศึกษา ของศึกษานิเทศก์

อำเภอและครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา เพื่อให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษา
ได้แนวทางในการสนับสนุนและส่งเสริมการใช้นวัตกรรมทางการศึกษาให้มากยิ่งขึ้น

2. เป็นข้อมูลแก่หน่วยงานระดับสูงเพื่อนำไปใช้ประกอบการพิจารณาในการ
ปรับปรุงคุณภาพของการจัดการประถมศึกษาของแต่ละจังหวัดต่อไป

3. ทำให้ทราบสภาพของระดับการยอมรับนวัตกรรมทางการศึกษาของศึกษา
นิเทศก์อำเภอ และครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน ที่มีภาษาถิ่น ศาสนา วุฒิทางการศึกษา
ระยะเวลาในการทำงาน และฐานะทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกันเพื่อเป็นแนวทางในการ
ส่งเสริมการเผยแพร่ นวัตกรรมทางการศึกษาได้อย่างเหมาะสม

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

นวัตกรรมทางการศึกษา หมายถึง แนวคิดใหม่หรือกระบวนการใหม่ ๆ
ทางการศึกษา ตลอดจนสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ ที่นำมาใช้เปลี่ยนแปลงการทำงานด้าน
ศึกษาอันจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลรวมไปถึงแนวความคิดและวิธีการหรือ
สิ่งที่เคยมีมาแล้วในอดีต หากนำมาใช้ใหม่เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านการศึกษา
ถือว่าเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาค้น ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงระดับการยอมรับ
นวัตกรรมทางการศึกษาของศึกษานิเทศก์อำเภอและครูวิชาการ กลุ่มโรงเรียนในเขต
การศึกษา 3 เพียง 5 ตำบลดังนี้

1. นวัตกรรมด้านหลักสูตร ในการวิจัยนี้หมายถึง แนวคิดใหม่หรือวิธีการ
ใหม่ ๆ ที่นำมาใช้ในการจัดหลักสูตร ได้แก่ หลักสูตรบูรณาการ หลักสูตรเอกศึกษาและ
หลักสูตรกิจกรรมหรือประสบการณ์

2. นวัตกรรมด้านการเรียนการสอน ในการวิจัยนี้ หมายถึง แนวความคิด
ใหม่หรือเทคนิคและวิธีการใหม่ ๆ ที่นำมาใช้ในด้านการจัดการเรียนการสอน ได้แก่
นักเรียนสอนกันเอง การสอนเป็นรายบุคคล การสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์ การสอนแบบรอบรู้
การสอนซ่อมเสริม การสอนแบบศูนย์การเรียน การใช้สถานการณ์จำลอง การใช้บทบาท
สมมติ การสอนแบบจุดภาค การสอนแบบบูรณาการ การสอนแบบสืบสวนสอบสวน การสอน
ตามโครงการส่งเสริมสมรรถภาพทางการสอน : RIT การใช้ชุดการสอน การสอน
แบบโครงการ และการโต้วาทีธรรมะ

3. นวัตกรรมด้านสื่อการสอน ในการวิจัยนี้ หมายถึง แนวความคิดใหม่หรือ

เทคนิคและวิธีการใหม่ ๆ ที่นำมาใช้ในด้านสื่อการสอน ได้แก่ โทรทัศน์เพื่อการศึกษา วิทยุโรงเรียน และการใช้บทเรียนแบบโปรแกรม

4. นวัตกรรมด้านการวัดผลและประเมินผลในการวิจัยนี้หมายถึง แนวความคิดใหม่หรือเทคนิคและวิธีการใหม่ ๆ ที่นำมาใช้ในด้าน การวัดผลและประเมินผลการเรียน ได้แก่ การวัดผลแบบอิงกลุ่ม การวัดผลแบบอิงเกณฑ์ การประเมินผลก่อนเรียน การประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน การประเมินผลเพื่อแก้ไขข้อบกพร่อง การประเมินผลรวม และการเลื่อนชั้นโดยอัตโนมัติ

5. นวัตกรรมด้านการบริหารและการบริการ ในการวิจัยนี้หมายถึง แนวความคิดใหม่หรือเทคนิคและวิธีการใหม่ ๆ ที่นำมาใช้ในด้าน การบริหารการศึกษาและการบริการ ได้แก่ การจัดโรงเรียนแบบไม่มีชั้น การรวมโรงเรียนภายในโรงเรียน การจัดตารางสอนแบบยืดหยุ่น การจัดชั้นเรียนสำหรับเด็กสองกลุ่มอายุ การรวมโรงเรียนในรูปโรงเรียนสาขา การแนะแนว สถานักเรียน การใช้รถจักรยานเพื่อขยายการศึกษาภาคบังคับ และการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างโรงเรียนสองโรงเรียน

ระดับการยอมรับนวัตกรรมทางการศึกษาหมายถึง ขั้นตอนของกระบวนการยอมรับ 5 ขั้น ของโรเจอร์และชูเมคเกอร์ (Rogers and Shoemaker 1971 : 100-101) ซึ่งเป็นไปตามลำดับขั้นตอนดังนี้คือ

ก. ขั้นรับทราบ (Awareness stage) หมายถึง ระยะเริ่มแรกที่บุคคลรับทราบว่า มีนวัตกรรม แต่ยังไม่ทราบรายละเอียดของนวัตกรรม ถือว่าเป็นระดับ 1

ข. ขั้นสนใจ (Interest stage) หมายถึง ระยะที่บุคคลสนใจนวัตกรรม และแสวงหารายละเอียดเกี่ยวกับนวัตกรรมมากยิ่งขึ้น ถือว่าเป็นระดับ 2

ค. ขั้นประเมินค่า (Evaluation stage) หมายถึง ระยะที่บุคคลจะประเมินคุณค่าของนวัตกรรมนั้น โดยคำนึงถึงผลดีผลเสียของการยอมรับหรือปฏิเสธนวัตกรรม ถือว่าเป็นระดับ 3

ง. ขั้นทดลองใช้ (Trial stage) หมายถึง การที่บุคคลนำนวัตกรรมไปทดลองใช้ในวงจำกัดเพื่อประกอบการตัดสินใจว่าจะนำไปใช้อย่างเต็มที่ต่อไปหรือไม่ ถือว่าเป็นระดับ 4

๑. ขั้นยอมรับ (Adoption stage) หมายถึง การที่บุคคลตัดสินใจนำเอา
นวัตกรรมนั้นไปใช้อย่างเต็มที่ และในกรณีที่บุคคลใช้นวัตกรรมนั้นอยู่แล้วก็จัดว่าอยู่ในขั้นนี้
ด้วย ถือว่าเป็นระดับ 5

ศึกษานิเทศก์อำเภอ หมายถึง ผู้ที่ดำรงตำแหน่งศึกษานิเทศก์สำนักงานการ-
ประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ ของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ตามที่กฎหมาย
บัญญัติไว้และเป็นผู้ที่กำลังปฏิบัติหน้าที่ในการนิเทศการศึกษาในอำเภอนั้น ๆ

ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน หมายถึง ครูที่ปฏิบัติการสอนอยู่ในโรงเรียน มี
ความรู้ความสามารถ ตามที่คณะกรรมการกลุ่มโรงเรียนได้พิจารณาแล้วเห็นชอบ และมี
คุณสมบัติตามแนวระเบียบปฏิบัติว่าด้วยครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา พุทธศักราช
2525

กลุ่มโรงเรียน หมายถึง โรงเรียนที่รวมตัวกันเพื่อช่วยเหลือและร่วมมือกัน
การปฏิบัติงานเกี่ยวกับการสอน ตามระเบียบว่าด้วยกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา พุทธศักราช
2523 ของคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

เขตการศึกษา 5 หมายถึง จังหวัดสงขลา จังหวัดพัทลุง จังหวัดนครศรีธรรมราช
จังหวัดสุราษฎร์ธานี และจังหวัดชุมพร

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย